Arlecchino

Maske

Arlecchino er den sorgløse bondeknold – sløv af sind og stærk i ånden. Han sætter en ære i at være i andres tjeneste, men lever kun i sin egen verden. Situationerne tager han som de kommer, oppefra og ned, uden at have den mindste fornemmelse for dem. Den luskede Brighella har anklaget ham for at være så dum at han ikke er til at narre, og den skønne Columbina for at være så uskyldig at han ikke er til at elske. Arlecchino forstår hverken den ene eller den anden, men gør hvad han kan for at behage dem begge. Desværre kommer han ofte galt afsted når han prøver. Han glemmer hvad det var han skulle aflevere til hvem, og om han skulle holde på hemmeligheden eller sige den videre. Eller måske render han på nogen undervejs eller kommer i tanke om et ærinde han skulle have løbet. Under alle omstændigheder når han sjældent frem og aldrig med de rigtige oplysninger. Han lever i øjeblikket, og sidste gang Il Dottore prøvede at forklare ham at der også var en tid både før og efter, fik han sådan en forfærdelig hovedpine at han tryglede ham om aldrig at gøre det mod ham igen.

Motivation

I øjet af den storm Arlecchino rejser omkring sig, ligger et ønske om det eksakt modsatte. Alt han i virkeligheden ønsker sig, er en smule fred og ro, et billigt grin og et godt måltid mad. Men det er højst tvivlsomt om han er klar over det.

Figur

Arlecchino bevæger sig i små ryk med en sær blanding af korte og lange skridt. Når han bliver overrasket over andre eller sig selv, foretager han akrobatiske spring og piruetter. Hans arme og ben synes at have deres eget liv, og det kræver ham store anstrengelser at rette dem ind når han mister kontrollen over dem.

Funktion

Arlecchino skal sørge for at intrigen bliver så forvirrende og uforudsigelig som mulig. Han byder sig altid til for den nærmeste, men forkludrer selv de simpleste opgaver. Intet er dog værre end at holde ham ubeskæftiget hen og på den måde tvinge ham til at lægge sine egne planer ...

Prolog

Rolle

Arlecchino er i tjeneste hos den handelsrejsende Pantalone. Lønnen er en god dragt prygl for hvert eneste ærinde han løber. Men Arlecchino er godt tilfreds da det både hjælper på Pantalones humør og holder hans egne rygstykker varme.

De andre

Pantalone – Arlecchinos herre. Den mægtigste og eneste mand han kender fra Venedig. Har en sund kulør trods alderen – især når Arlecchino har løbet et ærinde for ham, eller hans datter er i nærheden.

Columbina – Pantalones datter. Arlecchino rødmer og bliver stum når hun kommer ham for nær. Il Dottore siger at det er en sygdom hun smitter folk med, så Arlecchino gør hvad han kan for at undgå hende.

Il Dottore – Pantalones ven og Columbinas privatlærer. Har læst så mange bøger og set så mange lande at han har tabt al håret og fået briller. Af samme grund holder Arlecchino sig både fra bøger og lange rejser.

Brighella – Il Dottores tjener. En festlig karl der altid betror Arlecchino sine planer og lader ham deltage i løjerne. Arlecchinos eneste fortrydelse er at Brighella altid må nøjes med pengene, mens han selv vinder alle pryglene.

Scenen

Arlecchino har kronet sig selv til månekejser og er ved at fragte sig selv og sine venner til underverdenen. Han rider på et æsel der trækker kærren med de døde bag sig. I virkeligheden er det hele bare en leg, men ingen må vide det. Vist heller ikke han selv.

Instruktion

Arlecchino åbner og lukker prologen.

Arlecchino lægger ud med at fortælle sine venner historien om deres pludselige død. Han forklarer at Pantalone i al sin visdom havde besluttet sig for at hente den store guldmønt ned fra himlen. Sammen besteg de det højeste bjerg de kunne finde, og da det ikke var højt nok, stillede de sig oven på skuldrene af hinanden med Pantalone øverst. Men selv om den gamle mand strakte sig alt han kunne, var der stadig for langt op til solen. Arlecchino prøvede at kravle videre op på skuldrene af Pantalone, men da han i forvejen

stod nederst i tårnet, fik han dem allesammen til at vælte. De styrtede ned i en slugt og landede på ladet af månekejserens vogn der var på vej til underverdenen. Og hér skal de blive til de når frem. Ellers vil de miste deres sjæl.

Undervejs i scenen er det Arlecchinos opgave at besvare de andres spørgsmål på det mest usandsynlige og holde fast i sin egen historie uanset hvor usammenhængende og selvmodsigende den måtte blive.

Når Arlecchino synes at scenen har varet længe nok, eller den er ved at dø ud, klapper han æslet i røven og rider baglæns ud over scenekanten med et brag. Kærren med hans venner står ubevægelig tilbage.

Lazzi

Arlecchino har ingen lazzi i prologen.

Akt I

Rolle

Arlecchino er søn af Columbina der driver en taverna i Venedig. Han har aldrig kendt sin far, men Columbina har fortalt ham at han havde horn i panden og en hale som en trefork. En historie Arlecchino elsker at fortælle kunderne på tavernaen ind imellem serveringen. Men siden Columbina hyrede Brighella som medhjælp har Arlecchino desværre haft alt for travlt til at optræde for gæsterne. Brighella er fuld af skæve indfald og skøre historier, og hver gang Arlecchino lover at tage en af hans tjanser, giver han ham noget nyt og spændende. Arlecchino befinder sig derfor i en tilstand af konstant sult og træthed. Han går i søvne når han serverer, og bruger sin egen mave til at smide madrester ud i.

De andre

Columbina – Arlecchinos mor der driver tavernaen. Han elsker hende højere end nogen anden og kunne ikke forestille sig en bedre hustru. Desværre har den fornemme gæst Pantalone fortalt ham at en rigtig hustru altid kun er halvt så gammel som sin mand.

Pantalone – En gammel fordrukken adelsmand der åbenbart betyder meget for Columbina. Hvorfor, ved Arlecchino ikke, men han behandler Pantalone med al den respekt han har fået besked på.

Il Dottore – Pantalones ven. Arlecchino har ikke set ham før og undrer sig over hvor han mon kommer fra. Han har i hvert fald aldrig før hørt nogen tale så mærkeligt og fremmed et sprog. Måske han kan fortælle nogle gode historier fra sit hjemland.

Brighella – Den nye medhjælper på tavernaen og en uudtømmelig kilde til spas og spilopper. Alting er blevet mere travlt og mere underholdende siden han kom til.

Scenen

Det er karneval, og Arlecchino pukler fra tidlig morgen til sen aften når han altså ikke lige pukler fra sen aften til tidlig morgen. Lige nu ligger han dog ind over et bord og sover med et stegeben i munden. Han bestemmer selv hvornår han vil vågne op og fortsætte betjeningen.

Instruktion

Fra første gang den gamle adelsmand Pantalone dukkede op på tavernaen, har Columbina instrueret Arlecchino i at tage sig særligt godt af ham og hans gæster. Dette gælder naturligvis også for i aften. Arlecchino vil gøre sit ypperste for at holde Pantalone og Il Dottore fulde og ved godt lune – om han så skal slå saltomortaler på deres bord.

Når Il Dottore til sidst i scenen fortæller Pantalone at hans hus står i flammer, bliver Arlecchino tung og trist om hjertet. Han elsker sådan at sidde på hug op ad det og tømme tarmen. Han forsøger at få de andre til at hjælpe sig med at finde alt det der er at græde over i hele verden, så han stortudende kan forlade scenen og slukke branden.

Lazzi

Il Decamerone
Arlecchino opfører *Bukosius' erotiske dekamekoner* som ballet for Pantalone og Il Dottore. Det er Brighella der har fortalt ham om værket, og han ved ikke andet end at det foregår "mellem lagenerne og uden for ægtesengen" – hvad det så end måtte betyde. Alligevel giver han sit eget kryptisk-klodsede bud på en fortolkning der går som en tornado gennem tavernaen.

Mod og mismod
Arlecchino mistænker Columbina for at være forelsket i Pantalone. I et anfald af pludselig melodramatisk jalousi bryder han sit løfte om altid at behandle Pantalone pænt og udfordrer ham til duel. Skræmt af sit eget mod trækker han snart efter i land og tilbyder istedet at begå selvmord for Columbinas skyld. Men hver gang han forsøger, besvimer han af skræk inden han kommer ordentligt igang.

Arlecchino på frierfødder
Opildnet af sine egne fortællinger om sin hornede far beslutter Arlecchino sig for at han også vil være en stor djævel og få små englebørn. I mangel af bedre falder han på knæ for sin elskede moder Columbina og beder hende gifte sig med ham. Han lover endda at han vil føde deres børn for hende.

Akt II

Rolle

Arlecchino blev oprindelig hyret som staldkarl for teaterdirektøren Pantalones omrejsende komedietrup. Det varede dog ikke længe før Pantalone spurgte om han ikke også havde lyst til at prøve kræfter med skuespillerfaget. Han skulle spille over for Pantalones hustru Columbina i rollen som hendes unge elskede. Arlecchino havde aldrig selv oplevet kærligheden, men på scenen forstod han at den var en leg for folk der glemte at være børn når de blev voksne. Columbina tager tilsyneladende legen meget alvorligt, og Arlecchino ville ønske at han var bedre til at leve sig ind i den. Han samler al sin koncentration om legen, men har for vane at blive distraheret af diverse småting netop som den er ved at blive alvor.

De andre

Pantalone – Gift med Columbina og leder af truppen. Arlecchino er ham dybt taknemmelig for at give ham chancen for at stå på scenen. Også selv om Pantalone skælder ham huden fuld for trods alt at leve sig *for* meget ind i rollen som Columbinas elskede. Det er åbenbart en svær balancegang at være komediant.

Columbina – Gift med Pantalone og truppens førsteskuespillerinde. Hun er så dygtig en komediant at Arlecchino til tider kommer til at tro at den kærlighed hun viser ham på scenen, er ægte.

Brighella – Komediant i truppen. En flink fyr der af en eller anden grund altid bliver sat til at spille de mest usympatiske roller. Arlecchino studerer hans spil på scenen og spørger ham til råds om sit eget i håbet om en dag at blive lige så god som ham.

Il Dottore – En rigtig læge der rejser rundt med truppen og sælger mirakelkure inden forestillingerne. For tiden spiller han også med på scenen i Pantalones gamle rolle som Columbinas strenge fader.

Scenen

Truppen skal til at opføre Pantalones nye scenarie ”Slagbænken”. Arlecchino sidder ved siden af Columbina på en slagbænk midt på scenen. Hendes hånd rører let ved hans. Foran dem står Pantalone med front mod publikum og skal til at præsentere scenariet.

Instruktion

Når Pantalone er færdig med sin præsentation, begynder scenariet. Det består af en række situationer som Pantalone instruerer fra scenekanten. Arlecchino spiller dommeren Il Dottores hustjener. Dommerens datter Columbina har forelsket sig i Arlecchino, men de må holde deres kærlighed skjult fordi Il Dottore vil ikke tillade sin datter at gifte sig med en simpel bondeknold.

Arlecchino vil gøre sit ypperste for at leve op til sin rolles krav. Desværre er hans hjerne bedre til at glemme end til at huske, og ofte bliver han nødt til at kaste sig ud i hovedløse improvisationer eller diskret spørge de andre på scenen til råds om hvad han skal.

Arlecchino er med i følgende situationer i scenariet:

1. Mødet (Columbina, Arlecchino, Il Dottore)
Columbina og Arlecchino er ifærd med at bekende deres forbudte kærlighed til hinanden da Il Dottore træder ind og afbryder dem. Han sender Columbina ind på sit kammer og forbyder Arlecchino at sætte ben i huset igen.

3. Konge for en dag (Brighella, Arlecchino)
Da Il Dottore har forladt scenen, henter Brighella Arlecchino ind fra kulissen og tilbyder ham at blive konge for en dag. Alt han skal gøre, er at skifte tøj med Brighella og gå en tur ind til byen – så skal han få at mærke hvordan sand storhed føles. De to kravler ned i slagbænken og kommer op igen med forbyttede identiteter.

5. Afsløringen (Il Dottore, Arlecchino)
Il Dottore kommer ind på scenen og åbner slagbænken for at tælle sine penge. Brighella rækker pengetasken op til ham og lukker slagbænken igen. Uden at tænke nærmere over det tager Il Dottore imod tasken og ser at den er tom. Ude af sig selv af raseri forbander han Arlecchino der i samme øjeblik kommer svært forslået ind på scenen forklædt som Brighella. Han trygler Il Dottore om at hjælpe ham med at finde den rigtige Brighella, men Il Dottore tror at Arlecchino *er* Brighella, og siger til ham at han jo står lige dér. Il Dottore fortæller at Arlecchino har stjålet hans penge og tilbyder den falske Brighella (Arlecchino) at han kan få hans datter Columbina hvis bare han finder Arlecchino. Arlecchino smider straks Brighellas tøj for blot at blive jagtet rundt på scenen af den galsindede Il Dottore.

6. Kærlighed står for fald (alle)
Mens Il Dottore jagter Arlecchino rundt på scenen, kravler Columbina op af slagbænken for at liste Brighella (stadig forklædt som Arlecchino) ud af huset. Hendes hår er i uorden, og hendes kjoleliv er løsnet. Men da hun ser Arlecchino løbe halvnøgen rundt og Brighellas tøj ligge på gulvet, forstår hun sammenhængen. Hun styrter omkuld med et skrig, og da Il Dottore bøjer sig ned over hende, ser han at hun er død.

7. Når enden er skidt, er alting godt (alle)
Overvældet af sorg knæler Arlecchino ned ved siden af Columbina, lægger hendes hænder om sin hals og lader hende kvæle ham i hendes dødskramper. Il Dottore sidder modløs og stirrer på sin døde datter indtil Brighella fortæller ham at hun ikke var andet end en billig tøjte, og viser ham pengene han har gemt på bunden af slagbænken. Il Dottore omfavner Brighella, giver ham en klækkelig belønning og ansætter ham som sin nye hustjener.

Lazzi

Kærlighed til salg
Arlecchino forhører sig diskret hos Il Dottore om han har nogen kærlighedseliksirer. Han vil gerne købe én der gør ham forelsket i den første han lægger øjne på, så han kan blive rigtig forelsket i Columbina og spille sin rolle bedre.

Akut identitetskrise
Når Arlecchino har byttet tøj med Brighella (se *3. Konge for en dag*), mister han overblikket over hvem der er hvem. Når Pantalone giver Brighella instruktioner, tror han at de er til ham selv, og når han selv får instruktioner, giver han Brighella gode råd om hvordan han skal forholde sig til dem.

Signalforvirring
Arlecchino forstyrrer Pantalone med spørgsmål om hvordan han synes han klarer rollen. Men han misforstår hele tiden svarene og tager ros som ris og ris som ros.

Akt III

Rolle

Arlecchino er søn af Pantalone. Engang var hans far købmand, men siden de kom til den lille by Mazzanti, har han insisteret på at være fyrste. Og den slags virker åbenbart. I hvert fald er han nu byens mægtigste mand og har tilmed fundet sig tjeneren Brighella som han kalder vagtmester. Arlecchino har ikke endnu fundet ud af hvad han selv vil kalde sig, men til gengæld har han fundet sig en veninde i præsten Il Dottores datter Columbina. Hun snakker hele tiden om noget hun kalder kærlighed, og en dag bad hun Arlecchino finde et barn til dem, så de kunne blive sammen. Han var ikke helt sikker på om han brød sig om idéen, men til sidst gik han ind på den for ikke at gøre hende ked af det. Han ledte det bedste han havde lært, men lige lidt hjalp det, og til sidst måtte han give fortabt. Men Columbina sagde at det ikke gjorde noget. Hun havde selv fundet et barn og stoppet det op i maven, og nu ventede hun bare på at det skulle komme ud igen. Men først skal de giftes. Arlecchino har prøvet at kalde sig selv elsker og ægtemand, men uden held. Mest af alt vil han vist bare være Arlecchino.

De andre

Pantalone – Arlecchinos far der dog synes mere interesseret i at være fyrste end far. Arlecchino spørger ham ofte hvordan man bliver det man kalder sig, men han har aldrig fået et rigtigt svar.

Brighella – Fyrst Pantalones tjener der er blevet vagtmester. Arlecchino har lagt mærke til at han kalder sig en helvedes karl, og at det tilmed er lykkedes ham at blive det uden nogensinde at have været det. Arlecchino har i hvert fald aldrig set ham andre steder end i krostuen og på tjenestepigernes værelser.

Il Dottore – Byens præst og Columbinas far. Hans næse har vokset sig stor og porrøs, og nu siger han at barnet i Columbinas mave er verdens frelser. Arlecchino kunne godt tænke sig at spørge Il Dottore om det er noget barnet *er*, eller om det bare er noget det *kalder* sig. Og om der overhovedet er nogen forskel.

Columbina – Il Dottores datter. Hun siger hele tiden at hun og Arlecchino elsker hinanden, men det er ikke sandt. Måske det bliver det når de er gift. Det håber Arlecchino.

Scenen

Arlecchino står ved alteret sammen med Columbina. Hun er højgravid og klædt i sort. Selv har han lånt noget fint tøj af sin far. Desværre er det alt for stort. Brudebuketten stikker kun lige akkurat hovedet ud af hans ene ærme. Il Dottore står klar med vielsesringene, og fyrst Pantalone har trukket en stor, fjollet hat ned over øjnene. Sådan gør man åbenbart til bryllupper.

Instruktion

Netop som det hele skulle være begyndt, er det slut. Columbina siger at hun ikke vil giftes alligevel, og Il Dottore taber vielsesringene på gulvet. Arlecchino dykker straks ned efter dem og suger dem op i sine ærmer. De er alt for flotte til at blive væk.

Arlecchino forstår ikke hvorfor Columbina pludselig ikke vil giftes med ham. Hvordan skal de nu kunne være sammen og elske hinanden? Og hvordan skal han finde ud af om han er en ægtemand eller en Arlecchino eller noget helt tredje? Han gør hvad han kan for én gang for alle at finde ud af hvad alt det med at kalde sig ét og være noget andet i virkeligheden er.

Når vagtmesteren Brighella kommer ind på scenen og fortæller at fjenden har omringet byen og kræver fyrst Pantalone udleveret, synes Arlecchino straks at det lyder som en god idé. Han ved ikke helt hvad det betyder at blive udleveret, men han synes ikke det lyder særlig slemt. Ikke at han selv kunne tænke sig at blive det, men han er jo heller ikke fyrste. Faktisk er han efterhånden så godt og grundigt forvirret at han beslutter sig for at finde ud af hvem alle de andre *egentlig* er, før han afgør hvem han selv er. Undervejs i sin efterforskning optræder i han alle de forskellige roller han kan komme i tænke om, for at finde ud af om han er nogen af *dem*.

Netop som det lille bryllupsselskab har – eller ikke har – fundet ud af hvem eller hvad de skal udlevere, går Columbinas fødsel igang. Arlecchino kurer ind under hende for at hjælpe med at trække barnet ud, men glider hele vejen gennem benene på hende. Da han kommer ud på den anden side, er han genfødt – som sit gode gamle arketypiske selv! Endelig forløst hjælper han sig selv og de andre op i skibskisten der hænger over scenen i et snoretræk, griber en åre og begynder vild af lykke at fægte med den. Columbina beskriver rejsen fra sin plads i ”stævnen”, og tredjeakten slutter.

Lazzi

At elske eller ikke at elske
Arlecchino fortæller Columbina at han aldrig har elsket hende, men at han har besluttet sig for at prøve hvis hun kan forklare ham hvad kærlighed er. Han misforstår naturligvis alle hendes forklaringer – enten fordi han tager dem for bogstaveligt, eller fordi han tolker videre på dem og drager absurde slutninger. Ingen af delene forhindrer ham dog i at begynde at opføre sig som han tror det passer sig for kærligheden.

Kommandanten
Arlecchino forsøger at bytte de to vielsesringe bort for Brighellas uniform. Han vil gerne finde ud af hvordan det er at være vagtmester, og om det måske kunne være noget for ham. Arlecchino ved at en vagtmester skal kommandere med folk, men ikke hvad eller hvordan han skal kommandere. Så han prøver sig frem med at beordre de andre til at bytte tøj, fremsige digte, konkurrere på legemsøvelser og hvad der ellers måtte falde ham ind.

"Hvad ligger der i et navn?"
Arlecchino forsøger at redde Pantalone fra at skulle udleveres til fjenden ved at holde op med at kalde ham fyrste og irettesætte alle andre der kalder ham fyrste. Han argumenterer at når Pantalone kunne blive fyrste bare ved at kalde sig det, så kan han også holde op med at være fyrste ved ikke at kalde sig det.

Epilog

Rolle

Arlecchino er i tjeneste hos den handelsrejsende Pantalone. Lønnen er en god dragt prygl for hvert eneste ærinde han løber. Men Arlecchino er godt tilfreds da det både hjælper på Pantalones humør og holder hans egne rygstykker varme.

De andre

Pantalone – Arlecchinos herre. Den mægtigste og eneste mand han kender fra Venedig. Har en sund kulør trods alderen – især når Arlecchino har løbet et ærinde for ham, eller hans datter er i nærheden.

Columbina – Pantalones datter. Arlecchino rødmer og bliver stum når hun kommer ham for nær. Il Dottore siger at det er en sygdom hun smitter folk med, så Arlecchino gør hvad han kan for at undgå hende.

Il Dottore – Pantalones ven og Columbinas privatlærer. Har læst så mange bøger og set så mange lande at han har tabt al håret og fået briller. Af samme grund holder Arlecchino sig både fra bøger og lange rejser.

Brighella – Il Dottores tjener. En festlig karl der altid betror Arlecchino sine planer og lader ham deltage i løjerne. Arlecchinos eneste fortrydelse er at Brighella altid må nøjes med pengene, mens han selv vinder alle pryglene.

Scenen

Arlecchino ligger og sover over ryggen på et æsel der er spændt for en kærre. Han har tabt sin halvmånehat. Den er ingen steder at se.

Instruktion

Brighella vækker Arlecchino og læser et anklageskrift mod sig selv og sine rejsekammerater højt. De står anklaget for at have forsøgt at stjæle solen fra sig selv og skal som straf dømme sig selv til døden. Alle kan nu frit anklage og forsvare sig selv og hinanden. Retssagen er igang.

Arlecchino forsvarer sig med at han er træt af halvmånehatten og hellere vil have en solhat. Og nu har himlen tilmed lånt halvmånehatten af ham, så hvad skulle forhindre ham i at låne solhatten af himlen?

Når æslet skryder, er retssagen slut. Arlecchinos maske har sat sig fast, og han må bede om hjælp til at få den trukket af inden han let og elegant kan springe op i kærren. Brighella er den sidste til at stige ombord. Æslet trækker dem ud af scenen, og scenariet slutter.

Lazzi

Lykkesyge
Arlecchino anklager Columbina for hele tiden at ville gnubbe sig op ad ham og forsøge at smitte ham med sin sygdom, så han bliver stum og svimmel og mister kontrollen over sin krop.

Viden er det farligste våben
Arlecchino anklager Il Dottore for at have slået sit hår ihjel og sine øjne til krøblinge ved at læse for mange bøger. Og nu går han rundt og blænder uskyldige folk med solens genskin i hans isse og briller.